



ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SEVGİ KAVRAMINI ALGILAMALARINA İLİŞKİN GÖSTERGEBİLİMSEL YAKLAŞIM¹

Ebru BALÇIK

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Lisansüstü Öğrencisi, ebrublckk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6097-0194

Selma TAŞKESEN

Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, selma.taskesen@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9072-8411

Balçık, Ebru ve Taşkesen, Selma. "Ortaokul Öğrencilerinin Sevgi Kavramını Algılamalarına İlişkin Göstergebilimsel Yaklaşım". Sanat Eğitimi Dergisi, 10/2 (2022 Güz): s. 145–142. doi: 10.7816/sed-10-02-03

ÖZ

Bu araştırmada ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin değerler eğitimi çerçevesinde sevgi kavramına ilişkin metaforlarının tespit edilip, sanatsal çalışmalarına nasıl yansıdığı incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sanat temelli araştırma yöntemi ile desenlenip, göstergebilimsel çözümleme yaklaşımının benimsendiği nitel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Buna göre çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılında bir ortaokulda öğrenim gören 34(16 kız / 18 erkek) 5. sınıf öğrencisi ile oluşturulmuştur. Araştırmada ilk veri toplama aracı olarak, öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin algılarını tespit etmek için metafor yoluyla veri toplama formu kullanılmıştır. Araştırmanın ikinci veri toplama aracı olarak öğrencilerin sevgi kavramına ilişkin zihinlerinde çağrıştırdığı imge/anlam üzerine bir resim çizmeleri ve çizdikleri resimlerin hikayelerini yazmaları istenmiştir. Verilerin analizinde 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla tespit etmek için alınan cevaplar içerik analizi ile öğrencilerin çizdikleri resimler göstergebilimsel çözümleme ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sevgi kavramına ilişkin en çok kullandıkları metaforların başında aile, insan sevgisi, mutluluk, saygı ve dünya gibi kavramların geldiği tespit edilmiştir. Öğrenciler resimlerinde ise sevgiyi ifade etmek için daha çok kalp ve insan figürü gibi imgeleri kullandıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sevgi kavramı, göstergebilim, sanat eğitimi, görsel sanatlar

Makale Bilgisi:

Geliş: 19 Temmuz 2022

Düzeltilme: 1 Eylül 2022

Kabul: 29 Ekim 2022

© 2020 sed. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

¹ Bu çalışmanın bir kısmı "ART&DESIGN II. International Congress on Art and Design Research" adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Günümüz dünyasında her toplumun kendine ait kültürü, yaşantısı, değerleri vardır. Geçmişten günümüze toplum bu değerler ile kendisini şekillendirmektedir. "Değerler, bireyin işinin ve günlük yaşamının temel bir parçası olan ve onun yaşamına anlam kazandıran idealler olarak; bireyin tercihlerine, kararlarına ve davranışlarına yol gösteren inançlar ve kanaatlerdir" (Sığı, 2011, s. 2). Bu sebeple değerler hayatımıza yön verir. Şişman (2002) değerlerin neyin doğru neyin yanlış veya iyi, kötü olduğunu belirlemeye yarayan ölçütler olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda değerler özeldir. Kişiden kişiye toplumdan topluma değişiklik gösterir.

"Değer nesne ve olayların bir toplum, bir sınıf ya da bir insan bakımından taşıdığı önemi belirleyen niteliği ya da başka bir deyişle, bir toplum, bir sınıf ya da bir insan için önem taşıyan nesne ve olaylardır" (TDK, 2010). "Bu tanıma göre değer, toplumsal sistemin kurallarını oluşturmak için gerekli zemini hazırladığı gibi, sosyal eylemin aktörü olan bireye toplumsal beklentileri dikkate alarak, kendi içinde tutarlı bir grup özelliğe göre seçim yapmasını sağlar" (Canatan, 2008, s. 63). Bu bağlamda değer bireyin seçimlerini kolaylaştırır. Değerler bireyin seçim yapmalarına rehberlik eder ve ona yol göstererek kişisel değerlerini oluşturur. Bradshaw vd (2001) birey toplumsal yaşantısını sürdürürken kendisi için değerler sistemi oluşturduğunu ve bu değerler sistemi bireyin içinde bulunduğu toplumun diğer bireyleriyle paylaştığı ve kültür tarafından biçimlendirildiğini ifade etmiştir. Bu kültür toplumların yüzyıllardır biriktirdiği değerleridir. "Değerlerin, gelişime ve değişime açık bir yönü olduğu gibi, değişmeyen gelenekçi bir yönü de vardır. Gelenek ve göreneklere yaşarken öğrendiğimiz süreçte değerlerimizi de gözlem yaparak, hissederek ve deneyimleyerek öğreniriz" (Taşkesen ve Öztürk, 2019, s. 2). Bu deneyimler değerlerimizin oluşumuna yardımcı olur.

"Değerlerin aktarımında en elverişli araçlardan birisi kuşkusuz eğitimidir" (Kart ve Şimşek, 2020, s. 12). UNESCO (2010)' a göre değerler eğitimi çocukların ve gençlerin pozitif değerleri keşfederek geliştirmeleri ve kendi potansiyelleri doğrultusunda yol almaları için yürütülen eğitimsel gayretler olarak ifade etmektedir. "Bu bakımdan, Değerler Eğitimi bireylerde; saygı, sevgi, sorumluluk, erdem, cesaret, inanç, azim, adalet ve bireysel disiplin gibi çok önemli ahlâki ve medeni değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır" (Altan, 2011, s. 4). Bu bağlamda değerler eğitimi öğrencilerin değerleri anlamalarını, yaşamlarını bu değerlere göre şekillendirmeleri konusunda onlara yardımcı olur. Değerler aile ve toplumda öğrenildiği kadar okulda da öğrenilir. Okul değerlerin eğitimi açısından önemli bir noktadır. Okullar çocuğun erdemli iyi bir kişi olması, sorumluluklarını yerine getirerek değerlerimizi taşıması açısından önemli kurumlardır. "Bu nedenle insan yetiştirme görevi üstlenen okullarda değer eğitimi gereken önemin verilip, doğru bir şekilde işlenmesi toplumsal iyi oluşumuz açısından çok büyük bir önem taşımaktadır" (Kasapoğlu, 2013, s. 98).

Eğitim kurumlarının hedefleri incelendiğinde; "öğretim programında değerler eğitiminde adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık (doğal çevreye duyarlılık, kültürel mirasa duyarlılık), doğruluk, dostluk, dürüstlük, estetik, güven, merhamet, misafirperverlik, paylaşma, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, vefa, yardımseverlik" (MEB, 2017, s. 8) değer ifadelerine yer verilmiştir. Eğitim kurumları bu gibi değerleri öğrencilere aktarmaya çalışarak onlara rehberlik eder. Değerler eğitiminin her alt başlığı ayrı bir önem arz etmektedir.

"Sevgi insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu" (TDK, 2019) olarak tanımlanmaktadır. Sevgi insanlara yaşama duygusunu hissettiren onları bir arada tutan kavramdır. Kayadibi (2002) Sevginin açlık susuzluk gibi sürekli doyurulmak istenen bir duygu olduğunu yaşamda sevginin yerini dolduracak onun yerine geçebilecek başka bir şeyin olmadığını belirtmiştir. "Sevgi, kişinin kendisini aşması, doğaya, çevreye, tüm canlılara karşı duyarlı ve sorumlu olması demektir" (Özmen, 1999, s. 195). İnsan tüm canlılara karşı sevgi hisseder. Sevgi duygusu doğuştan gelir ve insanı besler. Karşılıklı iletişimi sağlar. Ama sevginin olmadığı yerde her şey tepe taslak olur. Tüm güzellikler yok olur, insan kendini mutlu huzurlu hissedemez. "Sevgi hissedilir. Kullanılan sözcüklerde, yapılan davranışlarda, hitap şekillerinde, konuşmalarda, bakışlarda, dinlemelerde, gülümseyişlerde, üzülmelede, kısacası her türlü etkileşimde ilgi, canlılık, heyecan ve mutluluk getirici bir güç olarak, sevgi gizlidir" (Özmen, 1999, s. 195-196).

Öveç (2012) duygu ile ilgili ipuçlarını tanıtarak bireyin hissettiği duyguyu doğru anlamak, iletişimin iyi şekilde sürdürülmesinde önemli olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda "göstergebilim, anlam evrenini çözümlenmeyi amaçlar: Anlam oluşumu, anlam yaratmak, anlamlandırmak gibi soyut durumun dizgeleştirilmesi, açığa çıkarılması gibi konular anlamla ilgili ilk akla gelenlerdir. Bu bakımdan anlamla ilgili her şey göstergebilimin alanına girer"

(Guiraud, 1994). Temeli anlama dayanan göstergelerin, bu anlamların nasıl oluştuğu ve insanın bu anlamları nasıl algıladığının ortaya çıkarılması göstergebilimsel yaklaşımı oluşturur.

"En genel anlamıyla göstergebilim, göstergeleri, gösterge dizgelerini ele alan bir bilim dalıdır" (Çağlar, 2012, s. 23). "Peirce, göstergebilimsel olguları eksiksiz olarak tanımlayabilmek için göstergeler dizelgesinde on adet üçlükten bahsetmiştir. Bunlardan en önemlileri, görüntüsel gösterge (resim), belirti (ateş için duman), simge (adalet için terazi) üçlüsüdür" (Ünal, 2016, s. 390). Bu üçlü gösterge ile nesne arasındaki ilişkiyi oluşturur. Ünal (2016) Peirce göstergenin üç işlevi olduğunu söyler. 1- yorumlanacak bir düşünce, 2- obje için bir işaret, 3- göstergenin bulunmasıdır. Görüldüğü gibi gösterge öncelikle yorum şeklinde bir düşünce ardından onun objesine nihai olarak da bu objesine işaret etmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Sanat eğitiminde de göstergebilim önemlidir. Çünkü göstergebilim bireylerinin duygularını, düşüncelerini, yaşantılarını aktardıkları bir sanat uygulamasıdır. Özellikle çocukların resimlerinin anlamını çözümlenebilmek için temel oluştururken bu bağlamda göstergebilim çocuğun bir düşünceyi anlatırken nesne ya da sembol ile anlamı nasıl iletebilecekleri konusunda fikir sahibi olabilmelerini sağlar.

Değerler eğitimi konusunda pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda genellikle sınıf öğretmeni adaylarının değer kavramına yönelik metafor algıları (Aydın ve Sulak, 2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimine ilişkin görüşlerin incelenmesi (İhsan ve Kaşkaya, 2018). Türkiye ve Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi (Bursa ve Çengelci Köse, 2017). Değerler ve eğitim ilişkisi üzerine (Çetin ve Balanuye, 2015). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme (Meydan, 2014). vb. yapılmış çalışmalar mevcuttur.

Diğer taraftan araştırmamızın göstergebilim boyutuyla ilgili çalışmalar da mevcuttur. Çizgi Filmlerin İlkokul Öğrencilerinin Yaratıcılıklarında Oluşturduğu Etkiler Üzerine Göstergebilimsel Yaklaşım (Aksak ve Taşkesen, 2021). Okul öncesi dönemde çocukların çevre kirliliği resimlerinin göstergebilimsel analizi (Saz, Osmanpehlivan, Demir ve Bay, 2019). Çocuk resimlerinin analizinde göstergebilimsel bir yaklaşım (Türkcan, 2013). İlköğretim öğrencilerinin şiir ve resimlerinin göstergebilimsel analizi (Türkcan ve Girmen, 2012). Resimde göstergebilim çocuk resimlerinin göstergebilimsel çözümlenmesi (Bayav, 2006) gibi çalışmalar mevcuttur.

Mevcut araştırmanın da diğer araştırmalarla alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırma sürecinde ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin değerler eğitimi çerçevesinde sevgi kavramına ilişkin metaforlarının tespit edilip, sanatsal çalışmalarına nasıl yansıtıldığının göstergebilimsel bir yaklaşım olarak incelenmesi amacıyla alt amaçlara cevap aranmıştır.

- 1- 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin metaforları nelerdir?
- 2- 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramı resimlerinde gösterge türlerini kullanma durumları nasıldır?
- 3- 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramı resimlerindeki görüntüsel gösterge, belirti ve simgeler nelerdir?
- 4- 5. sınıf öğrencilerinin yazdıkları sevgi kavramı ve çizdikleri sevgi kavramı arasındaki ilişki durumu nedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma sanat temelli araştırma yöntemi ile desenlenmiş nitel bir çalışmadır. Bu yöntemde "Sanatın farklı dallarındaki ifade biçimlerinin sistematik analizi yapılır" (McNiff, 1998, s. 29). Bu desende öğrencilerin sanatsal çizimlerdeki ifadeleri vasıtasıyla çeşitli kavram, olay ya da durumlara yönelik bakış açılarını, yine kendi imgelerinden yola çıkarak tespit edilmesi amaçlanmaktadır (Türkcan, 2013).

Bu çalışmada ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin çalışmalarının ve görüşlerinin değerlendirilmesi araştırılmıştır. Sevgi kavramının öğrencilerde bıraktığı izlenim farklı olabilir. Çalışmada sanat temelli

araştırma yönteminden faydalanırken sevgi kavramının öğrencilerde hissettirdiği duygular ile çizimlerine nasıl yansıtarak ifade ettikleri ortaya konulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Doğu Anadolu bölgesinde orta ölçekli bir ortaokulda öğrenim gören on-on bir yaşındaki 34 (16 kız / 18 erkek) 5. sınıf öğrencisinden oluşturulmuştur. Çalışma öğrencilerin gönüllülük usulüne göre yapılmıştır. Araştırma grubu ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. "Ölçüt örnekleme bir durumun, araştırmacının derinlemesine inceleme için belirli örnek olay türleri belirlemek istediğinde kullanılır" (Neuman, 2007, s. 322).

MEB (2018)' de belirtildiği üzere 5. sınıf Görsel Sanatlar dersinde öğrenciler edindikleri bilgileri özümseyerek sanat eserlerini daha iyi değerlendirebilmektedirler. Bu düzeyde görsel sanat çalışması oluştururken kişisel değer ve fikirlerin aktarımı üzerinde durulur. Öğrenciler, çalışmalarında sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanarak yardımseverlik, saygı, dostluk, sorumluluk, adalet ve sevgi değerlerini kazanabilirler. Araştırmada değerler eğitimi kapsamında sevgi teması alınmıştır. Buna göre çalışmada öğrencilerin değerler eğitimi kavrayacakları ve özümseyebilecekleri düşünüldüğü için 5. sınıf öğrencileri tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışma sanat temelli nitel bir araştırma olduğu için araştırmada nitel veriler toplanmıştır. Nitel veri, belirli amaçlar doğrultusunda, doğal ortamda, gözlem ve görüşme gibi çeşitli teknikler yoluyla elde edilen ve kişilerin olaylara ilişkin algı ve düşüncelerini içeren her türlü bilgidir (Leech ve Onwuegbuzie, 2007).

Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin değerler eğitimi kapsamı içerisinde sevgi kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla tespit etmek için araştırmanın ilk veri toplama aracı olarak "Sevgi.....ifade ediyor, çünkü....." cümlesindeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerin ilk boşluğa sevgi kavramına ilişkin bir metafor yazmaları, çünkü ifadesinden sonraki boşluğa da neden bu metaforu yazdıklarını açıklamaları istenmiştir. Çünkü her öğrenci aynı metafora (mecaza) farklı anlamlar yükleyebilmektedir. Bu doğrultuda "Metafor; bir şeyi veya bir fikri ona çok benzer niteliklere sahip başka bir şey ile genelde "gibi", "benzer" sözcüklerini kullanmaksızın istenen tanımlamayı yapmak, anlatıma üslup güzelliği ve kolaylığı katmak için kullanılan sözcük ya da sözcük kümesidir (Aydın, 2006, s.10)". Öğrencilerin ürettiği metafor aynı olsa bile nedeni farklı olabileceğinden "çünkü" kısımları dikkatle incelenmiştir. Bu formdan elde edilen cevaplar nihai olarak araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

Bu araştırmada ikinci veri toplama aracı olarak ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin zihinlerinde çağrıştırdığı imge/anlam üzerine bir resim çizmeleri istenmiştir. Çizilen resimler göstergibilimsel çözümleme ile analiz edilmiştir. Anlam üretiminin süreçlerini ortaya koymaya çalışan göstergibilim, içeriğin biçimine odaklanarak işaretlerle bütünleşmiş bir sosyal sistemin ürettiği kodları ve kodların geri planındaki anlamları ortaya çıkarmayı amaçlar (Rıfat, 2000: 16; Türkcan, 2013: 589). Bu doğrultuda öğrencilerin resimlerinde ifade etmeye çalıştıkları kavramları görünen anlamlarıyla mı (görüntüsel gösterge), neden-sonuç ilişkisiyle mi (belirti), sembollerle mi (simge) ifade edecekleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada kullanılan veri toplama araçlarının geçerliliği alan uzmanlarının görüş birliği ile sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden sanat temelli araştırma ile desenlendiği için çalışmanın verileri de nitel veri analiziyle çözümlenmiştir. Nitel veri analizi, araştırmacının verileri düzenlediği, analiz birimlerine ayırdığı, sentezlediği, biçimleri (pattern) ortaya çıkardığı, önemli değişkenleri keşfettiği ve hangi bilgileri rapora yansıtacağına karar verdiği bir süreçtir (Bogdan ve Biklen, 1992). Buna göre çalışmanın ilk verileri olan ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla tespit etmek için alınan cevaplar içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi birçok kelimedenden oluşan metinlerin, belirli kurallara dayalı olarak, içerik kategorilerine dönüştürülmesi sağlayan sistematik ve tekrar edilebilen bir yöntemdir (Stemler, 2001). Çalışmada öğrencilerden toplanan, "sevgi" kavramına yönelik metaforlar içerik analizi ile kavramsal kategorilere ayrılıp ayrıntılı incelenmiştir. Öğrencilerden toplanan veriler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı incelenmiş, oluşturulan metaforlar bağımsız biçimde belirlenip kodlanmıştır. Ardından araştırmacılar kodlar üzerine tekrar çalışarak gerekli görülen düzenlemeleri gerçekleştirmişlerdir.

Çalışmanın ikinci veri analizi olan ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin çizilen resimler göstergebilimsel çözümleme ile analiz edilmiştir. Göstergebilimsel analiz yöntemi, göstergeler üzerinden oluşturulan anlamlandırmaları inceleyen bir bilim dalıdır (Gazi ve Çakı, 2019, s. 58). Resimlerin analizi araştırmacılar tarafından incelenerek çizimler göstergebilimsel olarak ele alınmıştır. Resimlerin göstergebilimsel olarak çözümlenmesinde Ünal (2016)'e göre Peirce, görüntüsel gösterge (resim), belirti (ateş için duman), simge (adalet için terazi) üçlüsünü kullandığını ifade ederek resimlerde yer alan işaretler, düz ya da gerçek anlamlarıyla ifade edildiyse görüntüsel gösterge, neden-sonuç ilişkisi varsa belirti, sembolik bir anlamla ifade edildiyse simge sınıflandırılmasında yer aldığını belirtmiştir. Öğrencilerin resimlerinde kullandıkları işaretler hangi sınıfa gireceğine dair ipucu verirken kullandıkları işaretler hakkındaki verdikleri bilgiler de dikkate alınmıştır. Böylece araştırmacıların görüşlerinin somut veriye ulaşılması sağlanmıştır. Çalışmaya uygun olarak bir çerçeve oluşturulmuş ve çerçeveye uygun olarak veriler kategorilere ayrılarak, temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Belirlenen temalara göre bulgular tanımlanarak, yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Bu araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için araştırmacılar her iki veri türünü de birlikte analiz etmiş ve aradan zaman geçtikten sonra aynı veriler tekrar analiz edilerek, ilk analiz ve son analiz karşılaştırılıp, zaman farkından oluşan farklılaşma üzerinde durularak fikir birliği sağlanmıştır.

Bulgular

Ortaokul 5. sınıf Öğrencilerinin 'Sevgi' Kavramına İlişkin Metaforları

Araştırmaya katılan ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin "Sevgi" kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ortaokul 5. sınıf Öğrencilerinin "Sevgi" Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Geçerli Metaforlar, Toplam Değerleri ve Yüzde Değerleri (%)

| Metafor Sırası | Metaforun Adı | Toplam | Yüzde(%) |
|----------------|----------------|--------|----------|
| 1 | Kalp | 1 | 2,9 |
| 2 | Güzel | 1 | 2,9 |
| 3 | Hayat | 3 | 8,8 |
| 4 | Kanka | 1 | 2,9 |
| 5 | Mutluluk Ağacı | 1 | 2,9 |
| 6 | Sevmek | 3 | 8,8 |
| 7 | Her şey | 1 | 2,9 |
| 8 | Aşk | 4 | 11,7 |
| 9 | Dünya | 2 | 5,8 |
| 10 | Sevilmek | 1 | 2,9 |
| 11 | Mutluluk | 2 | 5,8 |
| 12 | Galatasaray | 1 | 2,9 |
| 13 | Aile | 6 | 17,6 |
| 14 | Anlamlı | 1 | 2,9 |

| | | | |
|---------------|-------------|-----------|------------|
| 15 | Saygı | 1 | 2,9 |
| 16 | Sanat | 2 | 5,8 |
| 17 | Anime Filmi | 1 | 2,9 |
| 18 | Top | 1 | 2,9 |
| 19 | Yaşam | 1 | 2,9 |
| Toplam | | 34 | 100 |

Tablo 1’ de Öğrencilerin sevgi kavramına ilişkin toplam 19 tane metafor oluşturduğu, bu metaforlardan hiç birinde çok fazla yoğunlaşmadığı ancak aile, aşk, hayat, sevmek gibi metaforların üzerinde daha çok durulduğu görülmüştür.

Ortaokul 5. sınıf Öğrencilerinin “Sevgi” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforların Oluşturduğu Kategoriler

Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin “Sevgi” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar 4 kategoride toplanmış ve metafor kategorileri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ortaokul 5. sınıf Öğrencilerinin “Sevgi” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metafor Kategorileri, Metafor Sayıları, Toplam Metafor Sayıları ve Yüzde Değerleri (%)

| Kategoriler | Metaforlar | Metafor Sayısı | Toplam Metafor Sayısı | Yüzde(%) |
|------------------------------|---|----------------|-----------------------|------------|
| 1. Değer ifadesi | Aile (6), saygı (1), aşk (4), Sevmek (3), kanka (1), her şey (1), kalp (1), sevilme (1), hayat (3), anlamlı (1) | 10 | 22 | 58,8 |
| 2. Güzellik ifadesi | Yaşam (1), mutluluk (2) | 2 | 3 | 8,8 |
| 3. İlgi ifadesi | Top (1), Galatasaray (1), Anime filmi (1), sanat (2) | 4 | 5 | 14,7 |
| 4. Duyarlılık İfadesi | Dünya (2), mutluluk ağacı (1) | 2 | 3 | 8,8 |
| Toplam | | 18 | 33 | 100 |

Tablo 2’ de Öğrencilerin sevgiye ait kullandıkları metaforların 4 kategoride yer aldığı görülmüştür. Tabloya göre sevginin, değer ifadesi olarak, güzelliğin ifadesi olarak, ilginin ifadesi olarak ve duyarlılığın ifadesi olarak ifade edildiği görülmüştür.

Kavramsal Kategoriler

Kategori 1: "Değerin" İfadesi Olarak Sevgi

En fazla metaforun ileri sürüldüğü bu kategoride (22 ortaokul 5. sınıf öğrencisi, 10 metafor) ortaokul 5. sınıf öğrencileri sevginin onlar için önemine vurgu yapmışlardır. Bu düşüncelerini aile, kanka, aşk, sevmek, hayat gibi metaforlar ile ifade etmişlerdir.

Aşağıda, bu kategoride bulunan bazı öğrencilerin doğrudan ifadelerine yer verilmiştir:

Batuhan: *"Sevgi hayattır. Çünkü içimizde bir tutam sevgi olmazsa yalnızlaşırız. Kimseyi sevmezsek kalbimizin bir yanını siyah bir yanını kırmızı gibi hissederiz. Sevgi olmazsa istemeden herkesin kalbini kırarız."*

Sümeyye: *"Sevgi çok anlamlıdır. Çünkü sevgi bir ağacın kökü gibidir. Sık ve gür bu kökler insanı insana bağlar."*

Nisanur: *"Sevgi saygıdır. Çünkü saygı sevgi terbiyedir benim için onlardır sevgi. Sevgi çok şey demektir benim için. Küçüğe sevgili büyüğe saygılı ol öğretmenime, arkadaşlarıma, hepsine nazik ve saygılı olmaya çalışıyorum. Saygı ve sevgiyle yazımı bitiriyorum."*

Ravza: *"Sevgi karşılıklı kişinin iki kalbidir. Çünkü karşılıklı kişinin kalpleri birbiri için atıyorsa demek ki orada bir sevgi vardır."*

Baran: *"Sevgi her şeydir. Çünkü içinde sevgi, saygı kısacası iyi ve kötü olan her şeydir. Bana her şeyi hatırlatır. Bence dünyada olan her şeyden büyük ve içinde tüm duyguların olduğu her şeyin sığıdığı bir duygudur. Dünyadaki her şeyden değerlidir."*

Tabeş: *"Sevgi ailedir. Çünkü ailemiz bizim en değerlimizdir. Zor günlerimizde bize yardımcı olan bizi hiçbir zaman yarı yolda bırakmayandır. Yer zaman ne olursa olsun bizi sever ve değer verirler."*

Berra: *"Sevgi kalptir. Çünkü bir insan severse kalbi ile sever. Eğer bir insan kalbi ile sevmezse beyni ile sevmiş yani kendini kandırmış yetmemiş beyni ile sevdiği insanı da kandırmış olur. Bu yüzden bence sevgi bir kalptir."*

Ayşenur: *"Sevgi kankadır. Çünkü sevgi benim için kanka demektir. Çünkü kankalarımı hep güldürüyorum ve seviyorum karşılığında da benim arkamda duruyorlar. O yüzden kanka."*

Bu katogoride öğrenciler sevgi kavramının onları değerli hissettirdiğine yönelik ifadeler kullandığı ve hayatlarındaki önemine vurgu yaptığı görülmüştür.

Kategori 2: "Güzelliğin" İfadesi Olarak Sevgi

Güzelliğin ifadesi olarak belirtilen sevgi kavramı öğrenciler için daha çok mutluluk getiren ifadelerin karşılığı olarak görülmüştür. Bu kategori 2 metafor (*Yaşam, mutluluk*) ve 3 ortaokul 5. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

Aşağıda, bu kategoride bulunan bazı öğrencilerin ifadeleri verilmiştir:

Burak: *"Sevgi çiçekleri, top oynamayı sevmektir. Çünkü çiçeklerin güzel kokmasını ve güzel görünmesini seviyorum. Top oynamayı güzel bir oyun olduğu için seviyorum."*

Melih: *"Sevgi mutluluktur. Çünkü bir insan sevgi alınca mutlu olur. Onun hayatına anlam katar. Bir insan sevgi göstergesi sergilediğinde karşısındaki mutlu olur."*

Bu katogoride sevgi kavramının öğrencilerde güzellik uyandıran ve mutluluk getiren ifadeler olduğu görülmektedir.

Kategori 3: "İlginin" İfadesi Olarak Sevgi

İlginin ifadesi olarak belirtilen sevgi kavramının öğrencilerde hissettirdiği hazzı ortaya koymuşlardır. Bu kategorinin 4 metafor (Galatasaray, top, Anime filmi, sanat) ve 5 ortaokul 5. sınıf öğrencisinden oluştuğu görülmektedir.

Aşağıda, bu kategoride bulunan bazı öğrencilerin ifadeleri verilmiştir.

Hazal: "Sevgi müzik, sanat ve duygudur. Çünkü benim için anlam ve önemi çok büyük, müzik ve sanat hayatımın bir parçası, onlarsız yapamıyorum. Çünkü müzik çalmadığı zaman kendimi çok kötü hissediyorum. Sanatta kendimi ifade edebildiğim bir şey olduğu için bu aktiviteleri çok seviyorum. Büyüyünce müzisyen olacağım."

Ali: "Sevgi benim için anime filmi izlemektir. Çünkü Anime filmi izlerken iyi hissediyorum. Bir filme başladığımda seversem bir bölümünü bile bir fazla izleyebilirim."

Umut: "Sevgi benim için Galatasaraydır. Çünkü dünyanın en güzel en iyi takımıdır. Birbirinden iyi, birbirinden güzel oyuncular var. Galatasaray saygıyı, sevip saymayı öğretir. Hiçbir takımı aşağılamaz, dalga geçmez, hor görmez. Galatasaray bizim ilk göz ağrımız. Sevdası uğruna mezara değil ölüme bile giderim."

Bu kategoride sevgi kavramı öğrencilerin ilgi duydukları ve sevdikleri kavramlar olduğu görülmektedir.

Kategori 4: "Duyarlılığın" İfadesi Olarak Sevgi

Diğer bir kategoride sevgi duyarlılığın ifadesi olarak belirtilmiştir. Kategoride yer alan metaforlar da ortaokul 5. sınıf öğrencileri sevginin hassas yönüne dikkat çekmiştir. Bu kategori, 2 metafor (Dünya, mutluluk ağacı) ve 3 ortaokul 5. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

Aşağıda, bu kategoride bulunan bazı öğrencilerin ifadeleri verilmiştir:

Rabia: "Sevgi mutluluk ağacıdır. Çünkü mutluluk sevgiyi ifade eder. Benim için bir mutluluk ağacıdır. Bu ağacın her bir meyvesi şefkat, fedakarlık ve en önemlisi sevgiyi ifade eder."

Zeynep: "Sevgi dünyadır. Çünkü bu dünyada herkes sevgiyi bilir. Herkesin içinde sevgi vardır. Mesela hayvanların bile içinde bir sevgi vardır. O yüzden sevgi dünyadır."

Bu kategoride öğrenciler sevgi kavramını ifade ederken şefkat, fedakarlık, dünya ve hayvanlara karşı duyarlı olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin Resimlerinde Gösterge Türlerini Kullanma Durumları

Araştırmada ortaokul 5. sınıf öğrencilerine sevgi kavramına ilişkin zihinlerinde çağrıştırdığı imge/anlam üzerine bir resim çizmeleri istenmiştir. Çizilen resimler göstergibilimsel yaklaşım ile analiz edilmiş ve elde edilen bulgular, Pierce'in göstergibilim şemasında yer alan "görüntüsel gösterge, belirti, simge" basamaklarına göre sınıflandırılmıştır. Buna göre; resimlerde yer alan ifadeler, düz ya da gerçek anlamlarıyla resimlendiyse görüntüsel gösterge, neden sonuç ilişkisi varsa belirti, sembolik bir anlam taşıyorsa simge sınıflandırılması kapsamında değerlendirme yapılmıştır.

Ortaokul 5. sınıf Öğrencilerinin Sevgi Kavramına İlişkin Gösterge Türlerini Resimlerinde Kullanma Durumları

Kullanılan gösterge türlerine göre öğrenci dağılımı Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3.

Kullanılan gösterge türlerinin öğrencilere göre dağılımı

| Kullanılan Göstergeler | Toplam |
|------------------------|-----------|
| Görüntüsel Gösterge | 24 |
| Belirti | 17 |
| Simge | 23 |
| Toplam | 64 |

Tablo 3’te öğrencilerin resimlerinde 24 görüntüsel gösterge, 17 belirti ve 23 simge kullandıkları görülmüştür. Öğrenciler çizdikleri resimlerinde sevgi kavramını en fazla görüntüsel göstergeyi kullanarak ifade etmişlerdir. Bunun yanında belirti simge arasında da büyük bir fark olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin kullandıkları göstergelerin dağılımları birbirine yakındır. Görüntüsel göstergeyi kullanan öğrenciler genellikle çocuk, aile, dünya, ağaç kullanmışlardır. Belirtiyi kullanan öğrenciler yüz ifadeleri, tarafların el kaldırmasını, yıldızı kullanmışlardır. Bunun yanında simge kullanan öğrenciler kalp, takım logosu, aynı renk giymeleri, kalp kırıklığını kullanmışlardır. Çizilen resimlere göre gösterge türleri incelediğinde üç gösterge türünün de kullanıldığı görülmektedir. Genellikle her öğrenci benzer göstergeler kullanmıştır.

Ortaokul 5. sınıf Öğrencilerinin Sevgi Kavramının Resimlerindeki Görüntüsel Gösterge, Belirti ve Simgeleri

Öğrencilerin gösterge türlerini kullanma durumları Tablo 4’te belirtilmiştir.

Tablo 4.

Öğrencilerin resimlerinde göstergeleri kullanma durumları

| Kullanılan Göstergeler | Öğrenci Sayısı |
|-----------------------------------|----------------|
| Görüntüsel Gösterge+Belirti+Simge | 9 |
| Görüntüsel Gösterge | 6 |
| Simge | 6 |
| Görüntüsel Gösterge+Simge | 5 |
| Görüntüsel Gösterge+Belirti | 4 |
| Belirti+Simge | 4 |
| Toplam | 34 |

Tablo 4’te görülen görüntüsel gösterge + belirti+ simge = 9, görüntüsel gösterge = 6, simge = 6, görüntüsel gösterge + simge = 5, görüntüsel gösterge + belirti = 4, en dikkat çekici bulgu, görüntüsel gösterge + belirti + simge türündeki göstergenin diğer türdeki göstergelerden daha fazla olduğudur. Diğer göstergeler birbirine yakın sonuçlar vermiştir. Öğrencilerin resimlerinde göstergeleri kullanma durumları gösterilmiştir. Öğrencilerden bazıları resimlerinde tek gösterge türünü kullanırken, bazıları ise 2’sini ya da 3’ünü kullanmayı tercih etmiştir.

Öğrencilerin Resimlerinde Göstergeleri Kullanma Durumları



Resim 1. Rabiya'nın resmi "Sevgi"

Resim 1 incelendiğinde Rabiya'nın dünya üzerindeki çocuklar ile sevgi kavramını ilişkilendirildiği görülmektedir. Rabiya oluşturduğu sevgi kavramına uygun olarak üç gösterge türünü de kullanarak çizimini tamamlamıştır. Çizilen resimde Rabiya "*Sevgi dünyayı coşturur, çocukları neşelendirir.*" demiştir. Resimde dünya ve çocuklar görüntüsel göstergeyi, çocukların yüz ifadeleri mutluluğu ve sevgiyi ifade ettiği için belirtiyi, çocuklar üzerindeki kalpler simgeyi ifade etmiştir.



Resim 2. Berra'nın resmi "Sevgi"

Resim 2 incelendiğinde Berra'nın gösterge türünden simgeyi kullandığı görülmektedir. Berra çizdiği resimde "*Bahsettiğim şey tam da bu işte sevgi budur benim için kalptir.*" demiştir. Çizilen resim incelendiğinde kalp sevgiyi ifade ettiği için simge ile belirtmiştir.



Resim 3. Zehra'nın resmi "Sevgi"

Resim 3 incelendiğinde Zehra gösterge türünden görüntüsel gösterge ve simgeyi kullanmıştır. Zehra çizdiği resim için düşüncesini "*Sevgi benim için bir ağacı simgelediği için böyle bir ağaç çalışması yaptım.*" şeklinde ifade etmiştir. Resim incelendiğinde görüntüsel gösterge olarak ağaç görülmektedir. Simge olarak ise sevgiyi işaret eden kalpler bulunmaktadır.



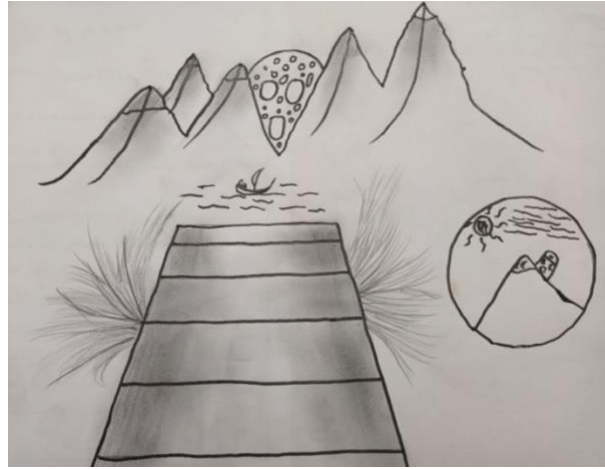
Resim 4. Baran'nın resmi "Sevgi"

Resim 4 incelendiğinde Baran gösterge türünden belirti ve simgeyi kullanmıştır. Baran çizdiği resim için düşüncesini "Sevginin her şey olduğunu yansıtmaya çalıştım." şeklinde ifade etmiştir. Yüz ifadeleri ve yıldız ile mutluluğu, sevgiyi ifade ettiği için belirti, kalp ile ise sevgiyi işaret ettiği için simgedir.



Resim 5. Meryem'in resmi "Sevgi"

Resim 5 incelendiğinde Meryem'in görüntüsel gösterge ve belirtiye kullandığı görülmektedir. Meryem çizdiği resim için düşüncesini "Ben ailemi anlatmak istedim resimde çünkü sevgi bana aileyi anımsatıyor." olarak aktarmıştır. Çizilen resim incelendiğinde anne, baba ve çocuklar görüntüsel göstergeyi işaret etmektedir. Karakterlerin büyükten küçüğe dizilmiş olmalarının belirti gösterge türüne örnek olduğu görülmektedir.



Resim 6. Can Şükrü'nün resmi "Sevgi"

Resim 6 incelendiğinde öğrencinin gösterge türlerinden görüntüsel göstergeyi kullandığını görmekteyiz. Can Şükrü düşüncesini "Küçük mini minnacık bir adamın sandal hikayesi. Küçük bir adam dağları ve çiçekleri sevdiği için o yoldan gitti." olarak aktarmıştır. Resim incelendiğinde görüntüsel gösterge olarak adam, sandal, dağlar, çiçekler, güneş ve ev görülmektedir.

Ortaokul 5. sınıf Öğrencilerinin Yazdıkları Sevgi Kavramı ve Çizdikleri Sevgi Kavramı Arasındaki İlişki Durumu

Öğrencilerin sevgi kavramına ilişkin yazdıkları yazı ve çizdikleri resim arasındaki ilişki durumuna bakıldığında birbiriyle örtüştüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin daha çok aile, aşk birlik beraberlik ve ilgi duydukları kavramlar üzerinde dururken resimlerinde de aynı kavramları gösterge türleriyle gösterdikleri tespit edilmiştir. Sevginin aile olduğunu yansıtmaya çalışan öğrenciler aile üyelerini büyükten küçüğe doğru çizerek ya da gemide balık tutan bir aileyi resmederek veya maç yapan aileyi betimleyerek aile kavramını ifade etmişlerdir. Sevginin aşk olduğunu yansıtmaya çalışan öğrencilerden bazıları kalp çizerek, bazıları el ele tutuşan kız ve erkek betimleyerek, bazıları da aile ve kalpler üzerinde göstererek ifade etmişlerdir. Resimler incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin sevgi kavramını ifade biçimlerinde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrenciler daha çok aile, aşk, kalp gibi ifadeleri resimlerinde kullanırken erkek öğrencilerin ise çoğunlukla futbol, takım gibi ifadeleri kullandıkları görülmüştür. Resimler incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin kullandıkları renk ve şekillerde farklılık görülmektedir. Kız öğrencilerin sevgi kavramını ifade ederken daha çok yumuşak çizgi ve şekilleri daha belirgin. Pembe, turuncu, mavi, yeşil, kırmızı, mor gibi canlı renkleri kullanırken, erkek öğrenciler daha sert çizgi ve şekiller kullanmakla beraber en çok tercih ettikleri renklerin siyah, kırmızı ve mavi olduğu görülmüştür. Bu farklılıkları sadece renk ve şekillerde değil resimlerde de kullandıkları görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırmada ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin değerler eğitimi çerçevesinde sevgi kavramına ilişkin metaforlarının tespit edilip, sanatsal çalışmalarına nasıl yansıdığına incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın ilk bulgusuna göre öğrencilerin sevgi kavramına ilişkin toplam 19 tane metafor oluşturduğu, bu metaforlardan hiçbirine çok fazla yoğunlaşmadıkları ancak aile, aşk, hayat, sevmek gibi metaforların üzerinde daha çok durdukları görülmüştür. Benzer araştırmalardan Sönmez ve Akıncan (2013) öğrencilerin yardımseverlikle ilgili geliştirdikleri sevgi, ağaç, dünya, anne, dostluk, dost, arkadaş, kardeş, mutluluk, hayat, gülümsemek, aile gibi metaforları ortaya koymuşlardır. Fidan ve Fidan (2016) araştırmalarında öğrencilerin görsel sanatlar dersi kavramına yönelik hayat, dünya, insan, sessizlik, eğlenceli bir şey, güzel bir şey, duygular, sanat, mutluluk, ressam, sanat odası, çizim, güzel bir şey, film gibi metaforlar ortaya konulmuştur. Bir diğer araştırmada ise Elmas ve Demir (2018) öğrencilerin okul olgusuna ilişkin ürettikleri ağaç, kardeş, anne-baba, güzel/iyi, mutlu, sevgi, hayat gibi metaforlar ortaya konulmuştur. Benzer çalışmalarda da mutluluk, hayat, aile, güzel, dostluk, duygular gibi metaforlara yer verilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin olumlu ifadeler üzerinde durdukları söylenebilir. Bu bulgular da mevcut çalışmayı destekler niteliktedir. Bu yaşlardaki öğrencilere hangi kavram verilirse verilsin bunu aslında en çok aile, dostluk, arkadaşlık, kardeşlik üzerine kurguladığı ve verilen her kavramda bu metaforları ortaya koydukları görülmüştür.

Öğrencilerin sevgiye ait kullandıkları metaforların 4 kategoride yer aldığı görülmüştür. Tabloya göre değerlerin ifadesi olarak; aile, saygı, aşk, anlam, kanka, her şey, kalp, sevmek, hayat, anlam. Güzelliğin ifadesi olarak; yaşam, mutluluk. İlginin ifadesi olarak; top, Galatasaray, Anime filmi, sanat. Duyarlılığın ifadesi olarak; dünya, mutluluk ağacının ifade edildiği görülmüştür. Kategoriler içerisinde en çok "değerin ifadesi olarak sevgi" olduğu tespit edilmiştir. Sönmez ve Akıncan (2013) tarafından yapılan araştırmada yardımlaşma değerine ilişkin ortaokul öğrencilerinin geliştirdikleri metaforlar 5 kategoriye ayrılmıştır. Kategoriler kendi içinde değerlendirilmiştir. Oluşturulan kategorilerden bir "duygu olarak yardımseverlik", "aile ve sosyal çevre olarak yardımseverlik", "doğal çevre olarak yardımseverlik", "nesne olarak yardımseverlik", "görünmeyenler olarak yardımseverlik" olduğu ifade ettiği söylenebilir. Fidan ve Fidan (2016) araştırmalarında öğrencilerin görsel sanatlar dersi kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar "yaşamın bir ifadesi olarak", "tedavi edici olarak", "olumsuz duyguların bir ifadesi olarak", "eğlence ve zevk aracı olarak", "duyguların yansımaları olarak", "yetenek ve yaratıcılık ifadesi olarak" ve "çeşitlilik ifadesi olarak" olmak üzere toplam 7 kategoride toplandığı söylenebilir. Elmas ve Demir (2018) araştırmalarında öğrencilerin okul olgusuna ilişkin ürettikleri metaforlar "doğa", "renk", "aile", "mutluluk", "başarı", "gelecek zaman", "eğlence", "içerik", "meslek", "yiyecek", "kaygı", "baskı" 12 kategoride incelendiği söylenebilir. Benzer çalışmalarda da duygulara yer verilmiştir. Bu bulguların da mevcut çalışmayı desteklediği görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin en çok duygular üzerine kurguladığı kategorileri ortaya koydukları tespit edilmiştir.

Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin çizdikleri resimler göstergebilimsel yaklaşıma göre değerlendirilmiştir. Çizilen resimlere göre gösterge türleri incelendiğinde üç gösterge türünün de kullanıldığı görülmektedir. Genellikle her öğrenci benzer göstergeler kullanmıştır. Bazı öğrenciler, gösterge türlerinden sadece birini kullanmayı tercih ederken bazı öğrenciler ikisini ya da üçünü bir arada kullanmışlardır. Öğrenciler oluşturdukları resimlerinde en çok görüntüsel göstergeyi, sırasıyla simgeyi ve en az belirtiyi kullanmışlardır. Ancak aralarında çok fazla fark olmadığı görülmektedir. Bu durumda 5. sınıf öğrencilerinin çizimlerinde bütün göstergeleri kullandıkları tespit edilmiştir. Türkcan (2013) araştırmasında öğrencilerin resimlerinde çizdikleri nesnelere en çok görüntüsel gösterge ve ardından simge ve en az belirtiyi kullandıkları söylenebilir. Görüntüsel göstergeyi kullanan öğrenciler en çok ev ve anahtar kavramını kilit açmaya yarayan bir nesne olarak düz anlamıyla kullandıkları söylenebilir. Simge ile öğrenciler kalbi kullanmışlardır. Belirti ile kullanılan nesne cevap anahtarı olmuştur. Aksak ve Taşkesen (2021)'nin araştırmalarında gösterge türleri incelendiğinde üç gösterge türünü de kullandıkları görülmüştür. Öğrenciler resimlerinde çizdikleri nesnelere en çok görüntüsel göstergeyi, ardından belirti ve simgeyi kullandıkları görülmüştür. Benzer çalışmalarda da üç gösterge türüne yer verilmiştir. Bu bulguların mevcut çalışmayı destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin sevgi kavramına ilişkin çizdikleri resimler ve yazdıkları yazılar arasındaki ilişki durumuna bakıldığında birbiriyle örtüştüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin daha çok aile, birlik beraberlik ve ilgi duydukları şeyler üzerinde dururken resimlerinde de aynı kavramları gösterge türleriyle gösterdikleri ifade edilmiştir. Çağlar (2017) araştırmasında "çevre sorunları" kavramına yönelik algılarını çizdikleri resimlerde kullanılan simgeler ile çocukların çevre sorunlarına yönelik ifadeleri büyük oranda benzerlik göstermiştir. Ersoy ve Türkkan (2009) araştırmalarında internet algısı teması olarak öğrenciler yazılı görüşlerine göre internet bilgiye gereksinim duyduklarında başvurulan bir kaynak olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin yapmış oldukları resimlere "Araştırma=Google" biçiminde yansımıştır. Türkcan ve Girmen (2012) araştırmalarında şiir ve resim teması olarak işe geç kalma telaşını anlatmayı tercih eden öğrencilerin yazdıkları şiir ve çizdikleri resimlerde işten kovulma ya da patronun azar işitme kaygısını aktarmışlardır. Diğer bir deyişle, öğrencilerin şiir ve resimlerindeki hem anlatım biçimlerinin hem de işledikleri konuların aynı olduğu görülmüştür. Yıldız (2012) öğrencilerin "okul" kavramına ilişkin görüşleri üzerine yaptığı araştırmaya göre çocukların her zaman zihinlerindeki ifadelerine ve düşündüklerine en yakın çizimi aktarmaya çalıştıkları görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin çoğunlukla yazdıkları ve çizdiklerinin aynı olduğu tespit edilmiştir. Benzer çalışmalarda öğrencilerin yazdıkları ve çizdiklerinin birbiriyle örtüştüğü tespit edilmiştir. Mevcut çalışmayı destekler niteliktedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin sevgi kavramına ilişkin algılarını metafor yoluyla tespit etmek amacıyla sevgi kavramının öğrenciler için ne ifade ettiği ve bu metaforu açıklamaları istenmiştir. Çünkü her öğrenci aynı metafora farklı anlamlar yükleyebilmektedir. Öğrenciler değerler eğitimi kapsamında sevgi kavramını aile, saygı, aşk, sevmek, kanka, her şey, kalp, sevmek, hayat, anlamlı, yaşam, mutluluk, top, Galatasaray, Anime filmi, sanat, dünya, mutluluk ağacı metaforları ile ifade etmişlerdir. En çok kullanılan metaforlar aile, aşk, hayat, sevmek kavramlarıdır. Öğrencilerin sevgiye ait kullandıkları metaforların 4 kategoride yer aldığı görülmüştür. Değerin ifadesi olarak; aile, saygı, aşk, anlam, kanka, her şey, kalp, sevmek, hayat, anlamlı. Güzelliğin ifadesi olarak; yaşam, mutluluk. İlginin ifadesi olarak; top, Galatasaray, Anime filmi, sanat. Duyarlılığın ifadesi olarak; dünya, mutluluk ağacının ifade edildiği görülmüştür. Kategoriler içerisinde en çok "değerin ifadesi olarak sevgi" olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerden daha sonra sevgi kavramına ilişkin zihinlerinde çağrıştırdığı imge/anlam üzerine bir resim çizmeleri ve resimlerinin ne anlattığını yazmaları istenmiştir. Metafor yoluyla öğrenciler sevgi kavramına ilişkin düşüncelerini ortaya koyarken, göstergebilimsel çözümleme yardımıyla resimlerindeki anlamların ortaya çıktığı görülmüştür. Resimlerde gösterge türleri incelendiğinde üç gösterge türünün de kullanıldığı görülmektedir. Çizilen resimlerde öğrencilerin ağırlıklı olarak sevgiyi kalp şekliyle ya da sevdikleri kavramların simgeleri ile ifade ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin sevgi kavramına ilişkin yazdıkları yazı ve çizdikleri resim arasındaki ilişki durumuna bakıldığında birbiriyle örtüştüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrenciler daha çok aile, birlik beraberlik ve ilgi duydukları şeyler üzerinde dururken resimlerinde de aynı kavramları gösterge türleriyle ifade ettikleri görülmüştür.

Değer günlük yaşamın bir parçası olarak davranışlarımıza yol gösteren bir kavramdır. Değerler eğitimi öğrencilerin değerleri anlamalarını ve yaşamlarını bu değerlere göre şekillendirmeleri konusunda onlara rehberlik eder. Araştırmada değerler eğitimi kapsamında sevgi teması ele alınmıştır. Sevgi kavramının öğrencilerde oluşturduğu duygu ve düşüncelerin resimlerine nasıl yansıttıkları tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin ürettiği metaforlarda, çizdikleri resimlerde ve yazdıkları yazılarda sevgi kavramını sanat yoluyla ifade ettikleri görülmüştür.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak,

Öğrencilerin sanatsal çalışmalarının göstergibilimsel yaklaşım yöntemiyle çözümlenmesinin öğrencilerin kavram hakkında ne düşündüklerini ve kavramı nasıl yorumladıklarını keşfetmek için etkili bir yol olabileceği düşüncesiyle sanat eğitiminde bu yaklaşımın kullanıldığı çalışmalara sıkça yer verilebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın değerler eğitimi kavramlarının sanatsal çalışmaların içinde yer alması öğrenciler için çalışmaların kalıcı ve anlaşılır olması açısından önerilir.

Kaynakça

- Aksak, E. ve Taskesen, S. (2021). Çizgi filmlerin ilkokul öğrencilerinin yaratıcılıklarında oluşturduğu etkiler üzerine göstergibilimsel yaklaşım. *International Journal of Research in Fine Arts Education*, 4(1), 34-50.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir felsefi metafor "yolda olmak". *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(1), 9-22.
- Aydın, E., ve Sulak, S. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının "değer" kavramına yönelik metafor algıları. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 482-500.
- Bayav, D. (2006). *Resimde göstergibilim, çocuk resimlerinin göstergibilimsel çözümlenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bradshaw, Y., Healey, J.F. and Smith R., (2001). *Sociology for a New Century*, Pine Forge Press.
- Bursa, S., ve Çengelci Köse, T. U. B. A. (2017). Türkiye ve Kanada sosyal bilgiler öğretim programlarının değerler eğitimi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(2), 338-372.
- Bogdan, Robert C. ve Biklen, Sari Knoop, *Qualitative research for education: introduction and methods*. Boston: Allyn and Bacon, 1992.
- Çağlar, B. (2012). Bir iletişim biçimi olarak göstergibilim. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 22-34.
- Çağlar, A. (2017). 4. ve 5.Sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik algıları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 311-320.
- Canatan, A. (2008). Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(1), 62-71.
- Çetin, N., ve Balanuye, Ç. (2015). Değerler ve eğitim ilişkisi üzerine. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, (24), 191-203.
- Elmas, S. A., ve Demir, E. (2018). 5. sınıf öğrencilerinin okul olgusuna yönelik metaforik algıları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51(3), 45-70.
- Ersoy, A., ve Türkan, B. (2009). İlköğretim öğrencilerinin resimlerinde internet algısı. *İlköğretim Online*, 8(1), 57-73.
- Fidan, B., ve Fidan, M. (2016). Ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2).
- Gazi, M. A., ve Caner, Ç. A. K. I. (2019). Şili Ulusal İnsan Hakları Örgütü'nün Göçmen Ayrımcılığına Karşı Hazırlanan Kamu Spotu Reklamları Üzerine İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 50-77.
- Guiraud, P. (1994). *Göstergibilim*, İmge Yayınları, 2.Baskı, Ankara, Çev. Mehmet Yalçın
- İhsan, Ü. N. L. Ü., ve Kaşkaya, A. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 7(4), 2656-2679.

- Kart, M., ve Şimşek, H. (2020). Türk Eğitim Sisteminde Değer Arayışı: Yenilenen (2017) İlköğretim Programları Hangi Değerleri Kazandırıyor?. *Journal of Values Education*, 18(40).
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda değer eğitimi ve hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(198), 97-109.
- Kayadibi, F. (2002). Sevgi faktörünün eğitim verimliliği üzerine etkisi. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, (5).
- Leech, Nancy ve Onwuegbuzie, Anthony, An array of qualitative data analysis tools: a Call for data analysis triangulation. *School Psychology Quarterly*, 22, 557-584, 2007.
- McNiff, S. (1998). Art based research. In G. Knowles ve A. Cole (Eds.), *Handbook of the arts in qualitative research* (pp.29-43). New York: Sage.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- MEB (2017). *İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programı (1, 2 ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar (S. Özge, Çev.)*. İstanbul: Yayın Odası.
- Öveç, Ö. (2012). *Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının bazı duyguları (sevgi, korku, mutluluk, üzüntü) resmetmelerinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Özmen, F. (1999). Etkili eğitimin gerçekleştirilmesinde duyuşsal alanın önemi. *Sevgi Eğitimi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 193-198.
- Rıfat, M. (2000). *Genel göstergibilim sorunları kuram ve uygulama*, Alaz Yayınları, İstanbul, 1982, s. 16.
- Saz, B., Osmanpehlivan, E., Demir, İ., ve Bay, D. N. (2019). Okul öncesi dönemde çocukların çevre kirliliği resimlerinin göstergibilimsel analizi.
- Sığırı, Ü. (2011). Kamu ve özel sektördeki kişisel ve örgütsel değerlerin uyumlaştırılması üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18).
- Sönmez, Ö. F., ve Akıncan, N. (2013). Ortaokul öğrencilerinin "yardımseverlik" değeri ile ilgili metefor algıları. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (7), 105-120.
- Stemler, S. (2001). An Overview of Content Analysis. *Practical Assessment, Research ve Evaluation*, 7(17).
- Şişman, M. (2002). *Örgüt kültürü*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Taşkesen S. ve Öztürk A. D. (2019). Değerler eğitimi çerçevesinde empati değerinin 5. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersi uygulama etkinliklerinin motivasyon etkisinin İncelenmesi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 1-15.
- TDK, (2019). 5 Ocak 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Türkcan, B. (2013). Çocuk resimlerinin analizinde göstergibilimsel bir yaklaşım, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, Sayı: 13(1), S. 585-607, İstanbul.
- Türkcan, B., ve Girmen, P. (2012). İlköğretim öğrencilerinin şiir ve resimlerinin göstergibilimsel analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 241-263.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2010). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.
- UNESCO, Living values education overview: 2010, 17.02.2010 tarihinde >www.livingvalues.net< adresinden edinilmiştir.
- Ünal, M. F. (2016). Göstergibilimin serüveni. *Mütefekkir*, 3(6), 379-398.
- Yıldız, A. (2012). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde "okul" kavramına ilişkin bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 609-626.



SEMIOTIC APPROACH TO SECONDARY SCHOOL STUDENTS PERCEPTIONS OF THE CONCEPT OF LOVE

Ebru BALÇIK, Selma TAŞKESEN

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine the views of secondary school 5 th grade students on the concept of love within the frame work of values education and to examine how it is reflected in their artistic works. The study was designed with the art-based research method, one of the qualitative search methods, and a semiotic analysis approach was adopted. The study group of this search was selected by purposive sampling method. Accordingly, the study group was formed with 34 (16 girls / 18 boys) 5th grade students studying in a secondary school in the 2021-2022 academic year. As the first data collection tool in this search, a data collection form was used to determine students' perceptions of the concept of love. As the second data collection tool of this search, the students were asked to draw a picture on the image/meaning that they associated with the concept of love in their mind and tell the stories of the pictures they drew. In the analysis of the data, the answers received to determine the perceptions of the 5th grade student about the concept of love through metaphor were analyzed by content analysis, the pictures drawn by the students were analyzed by semiotic analysis, and the stories of the students' pictures were analyzed by descriptive analysis. As a result of this search, it was determined that the most used metaphors related to the concept of love by the students were the concepts such as family, human love, happiness, respect and the world. On the other hand, it was observed that the students mostly used images such as hearts and human figures to express love in their paintings.

Keywords: The concept of love, semiotics, art education, visual arts